

До Народните представители
в 51-ото Народно събрание на РБ

До Председателя на 51-ото Народно събрание на РБ

До председателите на политическите партии
в 51-ото Народно събрание на РБ

До председателя на Комисията по Образование и Наука
към 51-ото Народно събрание на РБ

До членовете на на Комисията по Образование и Наука
към 51-ото Народно събрание на РБ

ОТКРИТО ПИСМО

на Националния браншов синдикат „Висше образование и наука" при КНСБ

(ВОН–КНСБ)

ОТНОСНО: Липса на професионална дискусия с Комисия по Образование и Наука, заради популисти, по проект за Закон за изменение и допълнение на ЗВО с вх. № 51-544-01-122/27.06.2025

Уважаеми народни представители,

Във връзка с публични изказвания на депутати, включително на председателя на Съвета на ректорите, както и на ректори и академици в заседания на Комисията по образование и наука на 16.07.2025, че *„драстичният скок на таксите за платено обучение в държавните висши училища се дължи на увеличените заплати на преподавателите“*, както и във връзка с приемането на спешни поправки в Закона за висшето образование, ограничаващи таксите за платено обучение с 40%, изразяваме дълбока загриженост и несъгласие с посоката, в която се движи реформата в ЗВО.

Обръщаме се към Вас с настояване за стратегически подход, стабилност в политиките и защита на качеството на висшето образование като публична отговорност.

1. Заплатите на преподавателите не са причина за високите такси

Твърдението, че повишението на възнагражденията на преподавателите е довело до ръст на таксите, не отговаря на действителността. Заплатите представляват само част от реалната издръжка за обучение, а нормативната уредба (ПМС № 162/2001 г.) ясно посочва множество други елементи, които формират цената на обучението – технически средства, лаборатории, поддръжка, енергия, административни разходи и др.

Таксите за обучение зависят от комплексната оценка на качеството и реализацията на кадри на пазара на труда, регламентирана с ПМС № 328/2015 г. Това е европейски и световен стандарт – университетите с доказано качество получават по-високо финансиране и имат право на по-високи такси, защото добрата диплома се отплаща.

2. Смесването на платена форма и държавна поръчка руши качеството

Въвеждането на платено обучение в държавните висши училища преди години беше антикризисна мярка, но днес смесването на публично и частно финансиране под една академична шапка застрашава качеството. Общите групи, съставени от студенти от държавна поръчка и от платена форма, създават рискове от разреждане на академичните стандарти и от непрозрачно разпределение на ресурси.

Държавната политика трябва да бъде последователна – да се стимулират приоритетни и защитени специалности силно търсени от работодателите и значими за държавата, не да се прехвърлят публични средства в подкрепа на платено обучение в специалности, които нямат търсене на пазара на труда.

3. Подмяна на посоката и отстъпление от договорените политики

През последните десет години Министерството на образованието и науката, в диалог със социални партньори и академичната общност, провеждаше надграждаща политика, основана на:

- фокус върху качество и резултати;
- стимули чрез по-високи коефициенти за качество;
- стипендии и освобождаване от такси в приоритетни специалности;
- ограничен план-прием за недостатъчно ефективни програми.

Днес сме свидетели на отказ от този модел, чрез предложения за еднакво третиране на различни по качество университети, и чрез намаляване на таксите без оглед на вложения, ефективност или реализация. Това не само демотивира университетите с високи постижения, но и уврежда престижа на българското висше образование.

4. Прибързани законодателни решения с неясни последици

Със сериозна тревога отбелязваме, че Комисията по образование приема промени в Закона за висшето образование на второ четене с необоснована спешност, без сериозна финансова и академична обосновка, което беше подчертано и от представителите на МОН. Промените предвиждат намаляване с 40% на таксите за платено обучение, като вероятно ще влязат в сила още за учебната 2025/26 година. Това се случва в последните работни дни на парламента – без обществено обсъждане, без икономически анализи и без оценка на въздействието.

Считаме, че се законодателства в сфера, в която държавата няма директно задължение, а именно – платеното обучение. Рисува се да се пренареди цялата система на вътрешно финансиране на университетите, без ясен модел за компенсиране, което може да доведе до дестабилизация на дейността на висши училища и напускане на млади преподаватели, включително в най-силните университети.

Заключение и призив

Уважаеми народни представители,

Бъдещето на българското висше образование не може да бъде заложник на популизъм, частни лобита или прибързани решения. Дължим устойчивост и предсказуемост на над

140 000 студенти в държавна поръчка, на техните преподаватели, на българския бизнес, на обществото като цяло. В тази обща група, дялът на **българските студенти в платена форма на обучение**, представлява не повече от 0.1%.

Призоваваме Ви:

- Да защитите принципа на качество в образованието и неговата роля в развитието на икономиката и знанието;
- Да отхвърлите опростенчески обяснения, които превръщат преподавателите в изкупителна жертва;
- Да спрете прибързаното законодателстване, което застрашава стабилността на системата;
- Да гарантирате, че образователната политика ще се води в интерес на обществото, а не в полза на отделни институции с ниски резултати.

С уважение,

Национален браншов синдикат „Висше образование и наука“ – КНСБ в партньорство с отговорни представители на академичната общност и преподаватели от водещи държавни и частни висши училища

София, 17 юли 2025 г.